

J. W. G. Pfeiffer

Directie Faunabeheer

Voor de terreinen van grondbeherende lichamen is het de vraag of en in hoeverre de jacht op die gronden verhuurd moet worden.

Als vorm van bodemgebruik is de jacht en de jachtverhuur voorheen steeds min of meer vanzelfsprekend geweest. Het jachtgebeuren werd algemeen als een normaal onderdeel van het buitengebeuren beschouwd. Thans wordt het echter niet meer door eenieder als zodanig aanvaard, de jacht wordt door velen kritisch bezien, in het bijzonder als het gaat om natuurterreinen.

Voor de gronden in beheer bij Staatsbosbeheer, waar de jachtzaken geregeld worden door Faunabeheer, is onlangs een nota (De Beleidsnota en Instructieregeling Staatsbosbeheer/Faunabeheer, maart 1977) vastgesteld waarin de beginselen zijn vastgelegd hoe ten aanzien van de in de aanhef gestelde vraag gehandeld zal worden. Daaraan wordt het volgende ontleend.

Doelstelling van het beheer

De hoofddoelstelling van het beheer ten aanzien van bossen en natuurterreinen bij Staatsbosbeheer is: het instandhouden en ontwikkelen van een zo gevarieerd mogelijk min of meer natuurlijk milieu, waarin natuurlijke levensgemeenschappen van planten en dieren kunnen voortbestaan en waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de materiële en geestelijke behoeftenbevrediging van de mens (rapport Commissie Kampfraath). Binnen deze hoofddoelstelling kan voor het beheer van de fauna of meer in het bijzonder voor het wildbeheer (het beheer met betrekking tot de in de Jachtwet als wild genoemde diersoorten) als doelstelling worden geformuleerd: de instandhouding van alle in de terreinen in het wild levende diersoorten in relatie tot elkaar en in de relatie tot de aanwezige biotoop. Daarmee is aangegeven dat voortbestaan van wildsoorten voorop staat, echter wel in hun natuurlijke onderlinge verhouding. Onevenwichtige ontwikkelingen bijv. door invloeden van buitenaf moeten worden tegengegaan. (Het is overigens lang niet altijd eenvoudig te bepalen waar

het on-evenwicht in dit verband begint. Terughoudendheid is hier vaak meer geboden, dan snel een schijn-evenwicht herstellen). Voorts is de wisselwerking met de biotoop aangegeven. Het wild is nu eenmaal deel van de levensgemeenschap. Veranderingen in de biotoop beïnvloeden de wildstand en omgekeerd. Bij alle beheersmaatregelen zal daarop gete moet worden.

Met deze doelstelling voor het wildbeheer is men ulteraard niet klaar. Binnen een bepaalde beheers-eenheid zullen meerdere doelstellingen de aandacht vragen. Bij voorbeeld die van houtproductie of van recreatie. Dit laatste omvat zowel de recreatie van de niet-jagers, als die van de jager terwijl hij de jacht uitoefent. Omdat de eisen die gesteld zouden worden bij realisering van deze verschillende doelstellingen veelal niet parallel lopen moet een analyse worden uitgevoerd. Daarbij wordt op grond van topografische en biologische gegevens en van maatschappelijke desiderata nagegaan of en in welke mate de verschillende doelstellingen in een bepaald beheersobject kunnen worden gerealiseerd of op elkaar afgestemd. Er wordt een zo verantwoord mogelijke keuze gemaakt.

Een van de doelstellingen die bij het beheer van bos en natuurterreinen aan de orde komt is die van het natuurbehoud. Voor de (delen van) terreinen waar dit naar voren komt op grond van natuurwetenschappelijke waarden, speelt, in afwijking van wat bij vele andere doelstellingen het geval is, de nagenoeg absolute onomkeerbaarheid van ingrepen een rol: men kan de natuurwetenschappelijke waarden snel en grondig te niet doen, ze herstellen en zeker het maken ervan is in voor ons afzienbare tijd nauwelijks mogelijk. Daarom verdraagt deze doelstelling maar in beperkte mate aanpassing aan andere. Daarbuiten zou hij zichzelf te niet doen.

De bedoelde afweging van de verschillende doelstellingen gebeurt veelal in een zgn. Lange Termijn Planning. Deze resulteert voor de diverse beheersobjecten in verschillende prioriteitstellingen, voor de grotere objecten kan dat ook voor delen ervan gelden. Op de ene plaats kan bijv. de doelstelling hout-

teelt centraal staan, met enige tolerantie voor recreatievormen, op een andere staat natuurbehoud centraal met in het algemeen minder tolerantie.

Voor de terreinen (natuurreservaten) die het Staatsbosbeheer ten behoeve van het Ministerie van CRM beheert, de zgn. CRM-objecten, is de doelstelling natuurbehoud a priori gegeven.

Vormen van jachttuioefening

Het uitoefenen van de jacht betekent steeds een zekere mate van ingreep in de wildstand. De (goede) jager zal deze ingreep steeds binnen bepaalde grenzen moeten toepassen, ook al op grond van wettelijk voorschrift. Het is niet zijn opzet diersoorten te doen verdwijnen uit zijn jachtveld, doch veeleer wil hij een evenwichtige situatie tot stand brengen waarbij enerzijds steeds een zekere oogst mogelijk is zonder dat anderzijds onaanvaardbare schade aan gewassen door vraat etc. ontstaat.

Er zijn bij het jagen drie facetten te onderscheiden:

1 *Ingrijpen in de wildstand is nodig vanwege het evenwichtig voortbestaan van die wildstand zelf in het betreffende jachtveld.*

Soms ontwikkelt een dierpopulatie zich zodanig dat een gezond voortbestaan niet mogelijk is. Het aantal individuen kan te groot worden, ziekten kunnen optreden bijv. bij gebrek aan predatoren. Onder onze omstandigheden komt het ook voor dat het vermoedelijke evenwicht tussen verschillende wildsoorten verstoord is, door niet als zodanig bedoelde andere ingrepen of door invloeden van buitenaf. Ook kan de biotoop door een soort zo zeer aangetast worden dat hij minder geschikt wordt voor andere fauna- of flora-elementen, die men uit een oogpunt van natuurbehoud wil laten voortbestaan.

Uiteraard zijn ingrepen als hier bedoeld in werkelijk natuurlijke omstandigheden en bij objecten van voldoende grote omvang overbodig: de natuur regelt daar zelf wel. Die situatie doet zich bij ons echter, in het bijzonder met betrekking tot de grotere diersoorten, niet meer voor.

2 *Ingrijpen in de wildstand is nodig ter voorkoming van ongewenste beïnvloeding van andere doelen dan wildbeheer die men (in een object) nastreeft.*

Er kan door sommige wildsoorten ontoelaatbare schade worden aangericht door vraat, graverij, vegen etc. De wildstand zal dan in evenwicht moeten worden gebracht met hetgeen men ter plaatse overigens nastreeft. In specifieke gevallen kan daarmee niet worden volstaan, bijv. bij jonge aanplanten zul-

len er aanvullende wildafweermiddelen moeten worden toegepast, als rasters e.d. Men zou kunnen zeggen dat men daar dan een wildstand wil behouden die tijdelijk niet in overeenstemming is met de draagkracht van het terrein, of dat men tijdelijk een omstandigheid heeft geschapen die bijzonder schade-gevoelig is. Hoe het ook zij, in de beteugeling of voorkoming van schade door wild ligt een motief tot jachttuioefening. Daarbij mag niet worden vergeten dat ook de belangen van hen wier gronden grenzen aan een beheersobject meespelen. Schadepreventie ten aanzien van deze (landbouw)gronden gaat het beheer van bossen en natuurterreinen zeker mede aan.

3 *Ingrijpen in de wildstand geschiedt om redenen van recreatieve aard: het jagen als vrijetijdsbesteding.*

In een aantal gevallen is regulatie van de stand van een bepaalde wildsoort niet nodig, maar de wildstand daar lijdt er niet onder als een zekere tol geheven wordt door de jager. Binnen de grenzen die de Jachtwet geeft, waarbij steeds het voortbestaan van de soort en het behoud van een redelijke wildstand voorop staat, wordt dan gejaagd.

Aldus kan men bij de jachttuioefening onderscheiden:

- 1 jacht als noodzakelijk populatiebeheer;
- 2 jacht als schadebeteugeling;
- 3 jacht als recreatievorm in engere zin.

Uiteraard zal de jager dit onderscheid niet zo scherp maken, het is best mogelijk dat hij jacht in de vorm van 1 en 2 evenzeer als recreatie ervaart.

Jacht met als hoofddoel vlees of huiden te verwerken is buiten beschouwing gelaten, onder Nederlandse omstandigheden is dat thans niet relevant.

Toepassing

De doelstellingen-analyse voert per beheerseenheid of per deel daarvan tot een prioriteitstelling, waarbij echter gezocht wordt naar ruimte, tolerantie, voor andere ter plaatse als waardevol onderkende doelstellingen. De jacht, ook die als vorm van recreatie, speelt daarin mee. Dit betekent dat onderzocht wordt of ook deze vorm van bodemgebruik kan worden ingepast. Het resultaat is dat jachtverhuur dan ook steeds zal plaatsvinden, tenzij andere doelstellingen daardoor ernstig zouden worden gehinderd. Een vorm van aanpassing kan ook zijn dat de jachtverhuur wordt beperkt en dat bijv. de zaterdagen, wegens druk ander recreatief bezoek, uitgezonderd worden.

Onder „doelstelling van het beheer" is reeds aan-

gegeven dat de doelstelling natuurbehoud slechts in beperkte mate aanpassing verdraagt. In beheersobjecten of delen daarvan waar deze doelstelling centraal is of wordt gesteld (dat zijn a priori alle zgn. CRM-objecten, maar dat kunnen ook andere gehele beheersobjecten en delen van boswachterijen zijn), zal de jacht alleen verhuurd worden, als en voorzover hij nodig is als maatregel van populatiebeheer of ter beteugeling van ongewenste invloeden op de vegetatie, schade. Daarbij ook de belangen van de buren, voorzover terzake relevant, in het oog houdende. Dit betreft dus alleen de jachtvormen welke hiervoor als de vormen van 1 en 2 werden aangegeven. Het laatste houdt reeds in dat in deze terreinen wildbeheer in de vorm van uitzetten van jachtwild niet wordt toegelaten. Dit past niet in de doelstelling natuurbehoud, welke impliceert dat men het menselijk ingrijpen aldaar zo gering wil houden als met het oog op het behoud van de natuurwetenschappelijke waarden mogelijk is.

In de andere terreinen wordt het uitzetten gebonden aan de toestemming van de verhuurder. Hierbij zal de lijn worden gevolgd, die de toepassing van de terzake recent gewijzigde wettelijke voorschriften meebrengt. Dit betekent: uitzetten alleen voorzover een bij de biotoop passende herpopulatie aan de orde is. Het bijvoeren zal alleen bij extreme wintersituaties toegelaten worden.

In de hier besproken nota zijn aldus de uitgangspunten voor het al of niet verhuren van de jacht neergelegd. Het spreekt vanzelf dat zich in den lande situaties voordoen die nopen van deze beginselen af te wijken. Te denken valt aan juridische verplichtingen, oude afspraken, bijzondere huursituaties etc. Doch dergelijke problemen zal men bij iedere regeling ontmoeten.

Nieuwe machines en werktuigen

Salemer Astfix snoeimachine

Deze door de Maschinenfabrik Willibald ontwikkelde machine is speciaal bedoeld voor het uitsnoeien van dunne stammen tot ca. 14 cm op borsthoogte.

De stammen worden met de motorzaag geveld en voorgeconcentreerd langs het dunningspad. De machine wordt achter de trekker naast een stapel geplaatst. In handkracht worden nu de stammetjes één voor één in het snoeimechanisme gelegd. Dezelfde man sluit het snoeimechanisme en maakt de ketting van de trekker vast aan de stam. De trekkerchauffeur trekt nu met zijn trekker de stam door de machi-

ne. Deze snoeit de stam tot een diameter van ca. 2 cm uit. Vanaf de trekker kan de ketting rond de stam door een ruk aan een touw losgemaakt worden.

Enkele technische gegevens van deze door de firma Stierman en Co BV te Soest geïmporteerde machine, zijn:

lengte	2,80 m (in transportstand)
breedte	1,15 m
gewicht	150 kg
Max. snoeidiameter	14 cm dbh
Min. snoeidiameter	2 cm

